

Előfizetési árak:

Egész évre 8 korona
Fél évre 4 korona
Negyed évre 2 korona
Egy szám ára 20 fillér
Nyilattér sora 40 fillér

FELVIDÉKI HIRADÓ

Hírdetéseket felvesz lapunk kiadóhivatala és az Általános Tudósító Vidéki lapok központi hírdetési osztálya Budapest VII., Erzsébet-körút 41.

POLITIKAI HETILAP

Ismét béke...

A békekisérleteknek az a módja, mely a nemzetiségi követelődésekkel szemben a magyar álláspont elhagyását tetteleztte föl, csődöt mondott. — Tarthatatlanná vált az magyar szempontból úgy, mint a nemzetiségi szempontjából is.

Mert míg magyar részről a közeledés a politikának lejtőre való hurocolását jelentette volna, addig a tulsó rész tulkövetelőinek az engedékenysége csak malmukra hajtotta a vizet s könnyű volt a magyar gyengeségre utalva, követelődéseikkel olyan térre menni, ahol megalkuvásról többé beszélni sem lehetett. Ennek a résznek a béke különben sem kellett soha, mert létfontelét éppen a békétlenség s az ez által okozott zavar képezi. A szennyhez szokott élődi, a megtisztult környezetben nem találva elegendő tápot, elpusztul.

A békekisérleteket ért sok kudarc után maga a gondolat mégis föntartotta magát.

Ugy az egyik, mint a másik részen vannak elemek, akik a békét öszintén óhajtják s ezek az eddig divott sikertelen tapogatózások dacára is mind jobban és jobban előtérbe lépnek. A mozgalommal tehát számolni kell.

Időszertvé a dolgot az oraviczi választókterület állásfoglalása tette. A román választók ugyanis egy román származású egyént léptettek ort föl, de alkotmánypárti programmal.

Megvalljuk, hogy eddig is törtétek hasonló esetek, de míg azokban a jelölt nemzetiségi, faji jellege az országgyűlési pártok valamelyikében teljesen elveszett, addig most ezt föntartani kívánja s amig eddig az általános fölfogás az egy párthoz

tartozó követek közt különbségeket nem akart látni, addig most ez a különbség a kormány által is elismertetik. A közeledésnek ez alaki sajátágain felül, tartalom is van abban az ígéletben, hogy a leckének ilyen módja esetében a nemzetiségek nyelvüket és faji érzésüket bántatlanul tarthatják fönn. A föltétel csupán az, hogy az ilyen nemzetiségi politika a magyar államegység érdeke fölé ne helyezkedjék, ami különben a nemzetiségieknek a magyar pártokba való illeszkedésének tényéből önként folyik.

A béke ilyen formája a magyar álláspontot nem sértvén, a további vizsgálódás tárgyául az veendő föl, vajjon nyujt-e annyi előnyt, amennyivel a nemzetiségiak nagyobb része megelégednék? A nagyobb részről beszélünk, mert kézenfekvőnek tetszik, hogy az agitáció szélsőséges elemei ennek nem lesznek barátai, sőt tekintve, hogy ez a mozgalom létérdeküket támadná meg alapjában, erélyesebb ellenségei lesznek, mint a magyarnak magának.

Ennek a kísérletnek a nemzetiségi talajában tehát van-e mire támaszkodnia?

Némi feleletet kapunk ugyan erre Oraviczáról, de kérdés, vajjon ez a kérdés hasonlóan uralkodó-e másutt is és különösen, van-e általában olyan erős, hogy erre támaszkodva, vele az izgató elemmel szemben is a harc sikerrel kecsgetetne? Ennek elbírálásánál számolni kell azzal is, hogy a türelmetlenkedő, békétlenkedő kisebbség a mérsékelt többségnél mindig hangosabb lévén, erősebbnek is tetszik.

Az arányok bármiként álljanak is ma, a békés megoldás lehetőségét kell szemünk előtt tartanunk, ha a

fölvetett eszme terjesztésére vállalkozunk.

Ha vállalkozunk? Mert félünk, hogy bármilyen új köntösbe öltözteték is a gyermeket, az marad mégis a régi: a nyafogó, akaratos, örökös követelőző gyerek, akivel szemben néha erősebb fegyelmi eszközöket is alkalmazni kell. A megoldásnak ez esetben csak egy módja lehet: a békés törekvéseknek a nemzetiségi mérsékelt elemeire való támasztása, szigoruan elszigetelve azoktól, akik a békétlenkedés, türelmetlenség szélsőségeiben tobzódtak eddig is.

Amíg kezet fogunk a békét keresőkkel, addig másik kezünk mindig szabad legyen, hogy a soha ki nem békihető izgatókkal szemben védekezni tudjunk.

Űs ha megteremtettük is a békét, kiméletlen irtóháborút kell indítani azok ellen, akik a békétől való félelmükben zajogni, zavarogni és izgatni fognak, mert amig egy marad is küztültük szabadon, addig békéről beszélni sem lehet.

— dr.

A kivándorlási törvény szentesítése előtt.

A kivándorlásról szóló új törvény a király előtt van szentesítés végett. Széles körben várjuk az új törvény életbelépését, mely a kivándorlásra való csabítás szigorúsítása, a tervezett társadalmi irányítás jótékony és állandó akciójától csak a legjobb eredményt várhatjuk.

Feltehető szükség van az új törvényre. Az ügynökök mintha vesztüket éreznék, nyüzsgenek. A fővárosi lapok állandóan regisztrálják gyásos munkájukat. A közigazgatási bizottságokhoz az utlevelek kiváltásának nagy szaporodásáról tételenk jelentések.

Pedig hogy Amerika se fölig tejjöl, azt a még mindig nagy számban hazajövő magyarok beszélik. Somsich Imre, aki az amerikai kereseti viszonyokat Amerikában tanulmá-

Links Adolf
butorkereskedő és esztergályos
Túróczzsentsmárton, főtér
(Löwy Zsigmond mészáros házában).

Saját asztalos és esztergályos műhely!
Szolid kiszolgálás! Jutányos árak!

nyozta, érdekes adatokat tár föl erről: Azt a magyar munkást, aki kíváncsi, unskillend labourenek nevezi az amerikai ember. Angol szó ez, aminek magyar értelme: nem tanult munkás. Ennek a munkásnak a kezdőfizetése 1 dollár. Sohase kápráztasson el ez az összeg senkit, mert ez a legkisebb pénz Amerikában, ahol minden drága.

És mit kell ezért dolgoznia? Vasgyárakban egészen közönséges munkát kap, taligátol, szemet hord, fűt, tisztogat 10 órán keresztül. Pár hónap múlva már jártasabb lévén a gyári munkákban és miután a munkavezetők az erős és értelmes legényeket jól kiismertelték, kezdődik csak a mulatság, a pokoli mulatság! Jön a vas- és acélkészítés és öntéshez, ahol 10 percenként fel lesznek váltva a munkások, hogy meg ne vajúljanak és el ne éjjenek, a fehéren izzó folyékony érc munkálásánál. Ezt a munkát 2—3 évnél tovább senki sem bírja, de a legtöbb, ha csak teheti, sokkal előbb hagyja ott azt a tűrhetetlen kinszenvedést, akármít fizetnek is, mert mi haszna annak a fizetésnek, ha a munka megöli. Am nem mindenki teheti azt, hogy a neki nem tetsző munkát ott hagyja. Aki előleget kapott, adósságra van Amerikában, vagy nem jó barátságban van a „boss“-al, munkafelügyelővel, az nem szabadul meg hamar ottlól a retentől munkától. De van még a vas- és acélmunkában más munka, az óriási kalapácsnál, a sinek készítésénél, a gépeknél, hol apró részek lesznek készítve. Ott türehtelen a levegő, könnyűnek látszik az első félóránál a munka, de hamar rájön ám a szegény atyafi, mire vállalkozott: ha nem vigyáz ugy a munkájára, hogy egész figyelme, szeme, keze, mindig ott legyen a munkánál, úgy elrontja a gépet, a vas- vagy acélrészt, amit a gép készít, vagy elveszti kezét, karját, lábát, sőt életét. Egy pillantás másfelé, egy pillanatszerű fáradtság következménye elég,

hogy kidobják a gyárból vagy nyomorék lesz. Ehhez jön még a fülsekkítő lárma, a hőség, a rossz, piszkos levegő, különösen nyáron. Ilyen körülmények között kénytelen dolgozni egy meggazdagodással foglalkozó ember, ki az amerikai élet gondjaitól agyonnyagatva, 10—12 órán át szakadatlanul életével játszik. Este hazatérve fáradtságától remegő testtel, gyuladt szemmel, száraz torokkal, de annyira ideges, hogy az első hónapokban alig bír elaludni. Mi marad más hátra, mint szeszrel erőt gyűjteni. Hamar megtalálják a korsómat. Szép hangzású nevek, mint Rákóczi-, Kossuth-csárda, magyar felírás, magyar korsómaros, ki mint a pók várja áldozatait (mert, tudják, hogy jönnek, mert nem tudják magukat más-ként fontartani); eleinte ritkán jönnek, aztán mindstürthben addig, amíg az utolsó centtel az utolsó magyar honból hozott életerő is elfogyott).

Lesz a megálmódott aranyhegyből roska-dásig való nyomorúság. És aki angolul nem tud, az sohasem vackarkodik ki belőle.

Miért van mégis, hogy a népképelet vilá-gában Amerika még ma is a mesebeli Eldorádó?

Önnét van, mert igazi amerikai arányok-ban megcsinálja ezt egy hatalmas szervezet: a hajóstársaságok, a munkásirodák ügydöntő kara, amerikai arányokban fejlesztve és fontartva. Behálózza ez falunkat és mosés jövő ábrándjainak hízalja a nép képzetét. Pedig maga a tény az, hogy hajójegyre többet költenek a kivándorlók, mint amennyi az amerikai kereslet fölöslegéből visszaküldődik. És egy-egy hazaküldött utalványt mennyire földuszaszt értékében a nép fantáziája. Igazán tenntünk kell ez ellen. Nagy, hazafias kötelesség vár mindannyiunkra.

Egy humánus intézet története.

— Viszon- és végleges válasz.
Palkovics Emil városi polgármester cikkére. —

Nem untattam volna többé a „Felvidéki Híradó“ t. olvasóközönségét a siketnémák körmőczbányai állami siketnéma intézetének ügyével, de Palkovics válasza után szives elnézést kell kérnem, hogy ezuttal utóljára szóvá tegyem ez ügyet.

Körmőczbányán a siketnémák intézetét a városi tanács javaslatára, épen a város közönsége érdekében a városi közgyűlés létesítette. Az a közgyűlés, mely a cikk írójának feljebbvalója, de akinek a végrehajtás is kötelessége, nem átalotta mégis ezen testület egyik határozatát, a töle megszokott modorral, ötleten alapuló határozatnak deklarálani.

Nézzük csak ezen intézmény létesítése s fejlesztése főbb mozzanatait. Ez, bár ismétlésekbe kell bocsátkoznom, azért szükséges, mert aki olvassa a hivatalos színezetbe bújított választ, abban a véleményben lehet, hogy az előbbi cikkem nem volt egyéb a tájékoztatónak számára irt felülteletésnél és hangulatkelésnél. De nem így van ám. Az adatok, szöszserint idézetek az intézet szabályzataiból és városi közgyűlések jegyzőkönyveiből vannak merítve és felősséggem teljes tudatában adom azokat a következőkben elő:

A vallás- és közoktatástügyi m. kir. miniszter 1903. évi december hó 23-án 101042. sz. alatt hagyta jóvá a siketnémák körmőczbányai állami siketnéma intézetének szervezeti szabályzatát. Ennek a 2. §-a így szól: „Az intézet fenntartásáról a V. k. m. és Körmőczbánya sz. kir. főbányaváros, az intézet felügyelőbizottsága utján közösen gondoskodik.“ A. 4. §. „Körmőczbánya város évi 2500 koronával járul az intézet dologi kiadásaihoz. Ezen hozzájárulás 1905. évi január

T Á R C A.

TÉLI KÉP.

Irtá: Jakob Ödön.

Borong a nap, közeleg az alkony,
Bis aszonny ül az utcasarkon,
Irgalmat esdve, könyben dözva
Tekint a sírgő sokaságra.

Kéblére, mig gyász, gondok nyomják,
Óva szorítja kis poronytját.
Mintha félne: a sors haragja
Nehogy még azt is elragadjá.

És a kis, gyöngye foszág enyhén
Alszik ott édes anyja kéblén,
Simulca annak hő szívéhez:
A téli fagyból mit sem érez.

S az emberek, kik arra mennek,
Durdová zavarják fel a csendet,
Egy sem törődik, hogy a lárma
Zajlón fölébred a kis árva.

Pedig az Isten ellen tesz, ki
Azt a gyermeket feldőreszti!
Ki tudja: mig a sírg boldogott,
Lesz még valaha ilyen holgyot?

Mert málnak majd a gyermekévé,
Jönni fog majd a férfi élet,
S mitől az anyja most ugy reszket:
Nyomor, hideg akkor is lesznek.

De a kebel mely melengette,
Maroknyi porrá lesz majd esve,
Melyre a biből, fájdalomból
Vissza többé hídva gondol!

Mint a vándor, ki télidőben
Vesződik gyilkos hómezőben,
S meleg tavaszra gondol vissza,
Mely régen el van már virvita!

Mikor volt a leghidegebb tél?

Királyi Mátyás, nagy neve őzi a hagyományt a legnagyobb télről, melyről történeti adataink vannak. Mert kétséghivtl hatalmas jépacéllel lehetett az ott az öreg Duna hátán, mely Szilágyi Mihály uram emberei — egy egész fegyveres had — alatt nem roppant meg. Ma már a Dunának sincsenek meg többé a régi virtusai, a legelső csuszáló csoport elég arra, hogy beszakítsa derekát, még olyan tisztességes fogvaesztató időjárás mellett is, mint az idén. Vagy hogy tán nincsenek is már olyan kemény teleink, mint ahogy nincsenek már olyan kemény embe-reink sem?

Ez épen alig hihető. De annyi bizonyos, hogy e században alig találhatnók példáját annak rideg télnek, amilyen például az 1776-iki volt, melyről néhány egykorú tudósítás fekszik előtünk. Az 1848/9-iki, mely

Bem havódjeire volt oly emlékezőtes, az 1812-iki, mely Napoleon „grande armée“jét tizedelte meg, aligha volnának ehhez foghatók és semmieset sem voltak oly általánosak.

Milyen csodálatos térkép volna az, ha valaki elénkbe tudná rajzolni Európa egész geográfáját, amint éjszaktól délig egyetlen jég tömeget képez, melyen az élet minden jele kihál egy rettenetes tél dermesztő hidege alatt. És milyen volt az 1776-ki, talán a legborzasztóbb, melyről a krónikák szólnak. Nieuportnál a jég majdnem 6 láb vastag volt a part mellett, a tenger óriási jégcszikákat sodort el mértföldekre. A Szajna torkolata teljesen be volt fagyva, mintha valahová a Balti-tenger vidékére került volna, ép ugy a Loire is jéggel volt fedve, valamint a Rhone és Saone is. Pesten a Dunán gyalog jártak át január kezdetétől február 14-éig, s a folyó csak március végén vált újra hajózhatóvá.

De még a Tiberis is be volt fagyva, mire egy század óta nem volt példa, a svájci tavak oly kemény szekerutat szolgáltattak, hogy lovon, kocsin, sőt terhes szekerekkel is át lehetett járni rajtok. Emberemlékezet óta először történt az is, hogy a tenger Triestnél befagyott. 1709 óta ez volt az első eset, hogy a zealandi szigeteket elválasztó tenger- kar járáthóvá lett. Flessingonnél korcsolyáztak a tengeren, a meddig csak be lehetett

hó 1-től lép életbe." „Ezen időpontig a dologi kiadások fedezéséről az 1903. évi augusztus hó 7-én 175. számú közgyűlési határozattal történt gondoskodás." 5. §. „A város gondoskodik a felügyelőbizottság után a kellő számú tanhelyiségről, azok berendezéséről, fűtéséről, világításáról, tisztogatásáról és jókarban tartásáról." 6. §. „Az intézet egyelőre ideiglenes épületben nyer elhelyezését, mielőtt azonban az ideiglenes épület szükségnek vagy alkalmatlannak bizonyul, mely körülmények kimondására az intézet igazgatósága, tanfelügyelője, illetve a felügyelőbizottság javaslata folytán a város képviselőtestülete illetékes, a város egy, a kor minden igényeinek megfelelő új épületet emel az intézet részére és azt teljesen felszereli." Ezeket a cikkíró nagy bölcsen elhallgatta.

59. §. „A felügyelőbizottság mint ilyen közvetlenül, vagy a szaktanács útján érintkezik a vallás- és közoktatásügyi miniszteriummal és a siketnéma intézet anyagi vezetését ezen miniszterium által jóváhagyott ügyviteli és ezen szervezeti szabályzat alapján eszközözi."

Nézzük már most a siketnéma állami siketnéma intézet felügyelőbizottságának Ügyviteli Szabályzatát is.

2. §. „A felügyelő-bizottságnak hivatalból tagjai: a város mindenkori polgármestere, tiszti főorvosa, a róm. kath., ág. h. ev. és az izraelita hitfelekezet plébánosa, illetéges lelkésze, a m. kir. bányakincstárnak a m. kir. pénzügyminiszter által kinevezett képviselője, a tanfelügyelő egy kiküldöttje, akinek megbízása mindenkor csak 1 évre szól és a siketnéma intézet mindenkor igazgatója. A fentiek kivül van a bizottságnak 6 választott tagja, ktkét a városi közgyűlés, a város képviselőtestülete kebeléből 3—3 évi időtartamra választ meg." És ezt a testületet

vádolja meg a cikkíró tulkapással, könnyelműséggel.

A 7. §. 2. pontja így szól: „A felügyelőbizottság az intézet ügyeit mindenben előmozdítja, továbbfejlesztésére javaslatokat készít és terjeszt fel a miniszterhez."

Az 5. pont „megállapítja a segélyezések mérvét és módját, ugyszintén minőségét." 7. pont: „Letárgyalja minden év május havában az intézet jövő évi költségvetését."

Mivel itt a város vagyonát érintő dologról van szó, természetes, hogy a megállapodásokat a belügyi kormányhoz is fel kellett terjeszteni. Ez azonban, a város főjegyzőjének a közgyűlésben történt bevallása szerint, a mai napig sem történt meg és így törvénytelen alapon fordított a város eddig az intézet nagy summákat. Ezt természetesen nem a jogászi, hanem a „józan ész" diktálta így. A város 1908-ban, az 1903. évben megállapított 2500 korona helyett 9070 koronát fordított az intézetre és a józan ész emberei nem vették észre a határozatok törvénytelen voltát. Persze! Mert ezt is a „józan ész" diktálta így.

1907-ben, vagyis akkor, mikor az áthelyezés veszélye fenyegette az intézetet, a városi közgyűlés május hó 6-án 86. számú határozatában szóról-szóra ezt mondotta ki: „A város közönsége előbb elfoglalt állásponthoz ragaszkodik, az építés, az évi összeg fenntartási költségeinek fedezetlen előteremtéséről teljes garanciát vállal és a vállalás és közoktatásügyi miniszterhez a 23917/1908. számú rendeletre így értelemben fog felterjesztést tétetni"; továbbá a határozat nyomában végrehajtandónak és birtokon kívül felelősségetnek s hirdetésméyleg is közléteendőnek mondatott ki, (ez utóbbi három, tanácsi javaslat alapján). Mikor a miniszter arról értesítette a várost, hogy e határozata folytán az intézetet „egyelőre" itt hagyja,

akkor a közgyűlés határozatából a tanács felterjesztést tett, hogy ne ideiglenesen, hanem véglegesen határozza el az intézet elhagyását, nehogy a város az építkezésbe nagy összeget öljön bele és azután az intézet elvittessék. Ha jól tudom, azon a gyűlésen nem olyan valaki elnökölt, akit cikkíró deza-vaálhat, mint azt a 86. számú határozat meghozatalánál teszi, hanem cikkíró maga.

Hogy az intézet itt maradjon, több városi képviselő egyes kivánságára egy mindenki által nagyrabecsült és a város érdekeit és jövőjét legalább is annyira szívén viselő polgár, mint cikkíró, indítványozta. Ez tehát, hogy a határozat öletszerűen hozott meg és hogy így 300000 koronát is rónhat a városra, tökéletlen, hebeburgya beszéd. A dologon mit sem változtat, hogy „távollétben és nem az én elnöklésem alatt hozott"; mert ha ott van is, a közgyűlés nem vágódott volna hasra, hanem éppen így határoz, akármilyen nagymestere legyen is a polgármester ur a fortélyoknak.

Mármost ezek után azt kérдем én, mi köze az 1902. évi takarékoságra intő miniszteri rendeletnek ehhez az egész dologhoz? Hol az összefüggés?

Valószínű, hogy az 1903. évi aug. hó 7-én kelt közgyűlési jegyzőkönyvben foglalt és alább szöszterint idézendő határozatot e takarékoságra intő rendelet hatása alatt nem hajtatta végre cikkíró, mint polgármester.

Ime a határozat szöszterint: „Hogy a szóban forgó iskolának fenntartása bizonyos rendszer és évek hosszabb sorozatára kiható eljárás által a város anyagi erejének egykor lehetőleg teljes megkimélésével biztosítsák", a siketnéma körmököbánya városi (?) áll. siketnéma iskola alapja „megteremtendő, e célra a város közönsége részéről 1904. évi január hó 1-én kezdődő 10 éven át évi 1000 korona összeg szavazatik meg s ezen összeg

látni: Middlebourgnál február 2-án a város előtt folyó vízre négy lovas kocsi hajtott fel benne ülő hat személylyel.

Rotterdamban vígan szánkáztak a Meuse-ön s egész téli mulatságokat rendeztek ott. Antwerpennél január 28-án megállt a jég, 30-án gyalog jártak át, sátrakat emeltek, sőt egy tehénesordát is áthajtottak rajta. A jég háta nyúzgótt a kivánsi sétálóktól, koresolyázkótl s 31-én a bogrnak nagy hordót építettek rajta s még a dongák hajlítására szolgáló tüzet is ott rakták meg. A Zuider taven is csak 1740-ben és 1763-ban láttak annyi jéget, hogy Overysssel és Fria között megnylt a közlekedés s itt-ott szánok jártak.

Piacra vitt tojások megrepedtek s viaszszá fagytak a hidegtől. Jól ültözött személyeknek kezeik, állaik, orruk, lábáik fagytak le. Harlingenben január 27-én két egyen teljes ájulásba esett a hidegtől, s csak nehezen tért magához. Hollandban egy koresolyázónak kezei, lábái befagytak s kevésbe múlt, hogy bele nem halt, mert betérve egy fogadóba, ott majdnem elaludt, s kezeit hideg víz helyett langyosba merítette. Németországon Landauban hat katona fagyott meg. Lippében és Magyarországon is sokan fagytak meg utközben. Montmorencyben a fagy behatolt a pincékbe és csonttá keményítette az ott levő gyümölcsöket és más élelmiszereket. Ugyanazt tapasztalták Triestben. Hollandban a

pincékben főlhalmozott vörös, fehér és rajnai borok fagytak meg, sőt több helyen a fűtött szoba szomszédságában szekrényekben tartott borok is. Amsterdamban egy borkereskedő cég összes palackokba huzott borai befagytak a pincében, s a dugók kipattantak a palackokból. Mi több, ugyanott egy korszó seltzi víz is befagyott, dugója kilődült, s a korszó nyakából kitódult víz egy ujnyi hengeralakú jégcsappá fagyott a korszó szájánál. Barmokkal tett istállóba is behatolt a fagy s jégge merovítette vizüket.

A vadak éhségtől és hidegtől halálra gyötörve hulltak rakásra. Fák, hasadtak meg nagy roccogással. Majdnem hihetetlen, de egykorosak tudósítanak, hogy a tűzhöz tett viznek az oldala, mely a tűztől távolabb állott, megfagyott. Maga a szesz és pálinka is jégburkot öltött a levegőn.

Swinden tanár gondosan egybeállította az Európa különböző helyein észlelt hőmérsékeket. Ezek szerint Holmsstadban jan. 27-én a legnagyobb hideg 11:8. Fahrenheit (19:5 Reaunaur). Würtembergben febr. 1-én 13:2 Fahr. (20:1 R).

Lipésében jan. 28-án 17:5 Fahr (22 R.) Drezdában jan. 20-án 24:4 Fahr. (25 R.) Chemnitzben ugyan e nap 26:5 Reaunaur volt. Tegyük hozzá, hogy Párisban jan. 11, 12, 13-án a hó 5 hüvelyk magas volt, de másutt a 18 hüvelyket is elérte. A jég 15 hüvelyk

vastag volt a Rajnán, 17:5 hüvelyk vastag Louwardamban, de sehol sem több el az 1740-ki nagy tél magasságát, amikor Hollandban a Meuse folyón 39 hüvelyk vastag jégérteget is találtak.

Különösen a halak szenvedtek sokat a hidegtől. Tömegesen találtak döglött halat a tengerparton Franciaországban, Olaszországban, Velencében. A flandriai parton, Nieuport közelében számos olyan madarat láttak, amilyenek csak az északi sarkon Spitzbergánál fordulnak elő. Havreba és sok idegen máfar érkezett éhségtől, fáradságtól kimerülve, úgy, hogy kézzel lehetett fogni. Láttak verébet lelesni rüptélese közben.

Az 1776-ki tél korántsem volt oly hosszú, mint az 1740-ki, de sokkal szigorubb. Különös, hogy a velencei lagunák, melyek 1740-ben, dacára a hideg intenzívebb erejének, szabadon maradtak, 1776-ban annyira befagytak, hogy a szárazföldre való közlekedés csak úgy volt lehetséges, hogy a jéget megtörték. Ez történt 1709-ben is. E két éven kívül még nevezetes hidegekről emlékeznek a feljegyzések a mult században az 1731, 1749, 1758 és 1767. évekből, tehát — különösen — kilenc évről kilenc évre.

Akik a természet rejtelmes játékaiként iránt érdeklődnek, a nagy telek e periodikus visszatesítésének törvényét az ideoi és az 1879-iki zordan téli által is könnyen igazolva láthatják.

évről-évre a városi költségvetési előirányzatban felveendő, évenként legkevesebb január hó 15-ig a városi számvétség által a helybeli két pénzügyintézetben egyenlő fele-fele részben gyűmölcsözöleg elhelyezendő, ennek megtörténte pedig esetről-esetre a város tanácsának bejelentendő." Hol van az első ezer korona? A pénzügyintézet Főkönyvei nem tudnak róla. Vagy nagyon hosszú volt az idő augusztustól januárig és elfelejtették végrehajtani, vagy pedig megint félreértetett az a bizonyos jogászi ész és a „józan” ész került elő helyette.

Végre következett a minden „visszaszívó” 1908. december 22. és az 1909. január 22-iki közgyűlési határozat. Ebben egy telek s évi 3000 korona ajánlati fel, vagyis kevesebb mint 1903-ban. Így rugatták fel a korábbi határozatokat. Igen ám, csak hogy ez is azzal a bizonyos „józan észszel” és nem jogászi észszel hozottot, mert az összeg és a telek felajánlása is 30 nap közbevetésével kell, hogy történjen s jóváhagyás végett felterjesztessék. De minek ily komédiák! Hisz e határozat is a többi sorsára kerülhet és akkor jó kimutathatni, hogy törvénytelen ágyban született és így a senki gyermeke. A városnak rengeteg a vagyona. Egy ily kis fészeknek félmillióny az évi bruttó bevétele. Nábob, amely koldusként jár öltözve. Egy nyomorult tüzeltől laktanya építésére hozott határozat ez évben tünnelet meg 25 éves jubileumát. Ne tessék rajta nevetni. Ez nekem a tüzeltőség egyik vezető embere, városi tisztviselő mondotta. És én elhiszem, mert az óvodát is egy decemium óta építik. A toronyóra évek óta a verebek jó, vagy rossz kedvének van kitéve. Megreperálására valószínűleg nincs pénz. „A siketnéma intézet eszi meg”. A harangok járása s húzása nem emberi erőre való. A járdák síkossága télen az emberek testi épségét veszélyezteti. Ha nagy a hó és gyakran van benne részünk, akkor délelőtt tízkor kezdik tisztítani. A 8 órákor az iskolába siető apró gyermekek nyakkig gázolnak benne. Mert nem lehet 8-ig eltakarítani a havat. Nincs pénz. Az elemi és polgári iskolának 600 gyermeke részére — úgy hallottam — négy illemhely van. A gyermekek óráközben kénytelenek hazá szaladni, hogy szükségüket véghezadják. Persze, nincs pénz. A siketnémak eszik el az erre való költséget is. Dicsekszik cikkirő a kulturális áldozatokkal. Hát még iskolája se legyen a lakosságának? A siketnéma intézetre áldozni? Minek? Hisz a cikkirő maga is elismeri, hogy ebből a szegény lakosságának van haszna. És ez elviselhetetlen, mert „egyéb és nagyobb fontosságú bírós a lakosság vagyonosodását előmozdító intézménynek nagy feladatai előtt állván”. E nagyhangú frazízt már azok a bizonyos „legöregebb emberek” is unós-untalan hallották és mondták nekem, hogy már nem hisznek benne. Mi fiatalok sem igen hiszünk! Ily mondásokban, cikkirő is kénytelen elhinni, még „ötletszerűség” sem található fel.

Minek csütni-csavarni! Okosabb és mindezek előtt őszintébb dolog megmondani egész nyíltan, hogy előbb volt bizonyos érdek, hogy az intézet itt létesüljön és itt maradjon. Ma már nincs. „Meghalt a gyerek, vége a komaságnak.”

Ime, tisztelt olvasóimnak idézetekkel, a melyeket nem lehet letagadni, bizonyítottam

be, hogy a valótlanágok állításának nem én vagyok a mestere. E szószerinti idézetek bizonyítják, 1. hogy én valótlanágokat nem állítottam; 2. hogy a felügyelő-bizottság oly tagokból áll, kiket tehetetlenséggel és tulkapásokkal vádolni csak cikkirő merészelhet; 3. hogy e bizottság és én, mint annak előadója, mindig híven teljesítettük kötelességünket, melyet a szabályzat és a humánus intézet érdeke ránk rótt; 4. hogy a város közönségének jóindulata közgyűlési kötelező határozatokon alapul és a segélyösszeg nagysága csak a fondorlatok politikájának nagymesterkedése folytán nem fixoztatott számmal; 5. hogy a határozatok nem lehetnek „a priori semmisek”. És hogy „nem képezhetik e hivatalos eljárás tárgyát”, az majd elvlik a vallatásnál. 6. hogy az intézetet a városra nem akarta rászózni a közköztársálglyi kormány, hanem cikkirő maga vezette a könyörgő deputációkat „akkor” a kormányhoz. Persze, ma már nem vezetné. Hogy miért!? Hagyjuk szám nélkül! 7. Hogy kinek az érvei tárgyilagossabbak, az enyém-c, vagy cikkirői? és ki akarja a várost az intézettől „megmenteni”, én-e, vagy ő?

Végül még csak azt jelentem ki, hogy állítok x tanut, kik előtt cikkirő maga igaztolt az intézet ellen a pótadó behozatalának rémével. Ezt cikkirő maga is tudja, mégis állítja, hogy én rémeket láttam.

Hogy az intézet tényleg válságba jut, csak azzal bizonyítom, hogy 1910. január 1-én 85 gyermek ellátása terheli. Ez kb. 26000 koronát igényel. Fedeztünk van erre a város által legutóbb felajánlott 3000 koronával együtt 13300 korona. Már most nincs-e ott válság, ahol 13000 koronával kevesebb a bevétel, mint a kiadás? Hát nem kell szegény nyomorultjainkat, kiket a felügyelő-bizottság 8 évi kiképzésre vett fel, szélnek ereszteni? És nem válság, szegénye ez nemcsak az intézetnek, hanem az intézet nagylelkű létesítőjének is?

Elmondtam a magamét. Kétség egyik betűjéhez sem férhet, mert a cikkirő által annyira lesajnált SS támogatják azokat. Ez úgben több mondani valóm nincs és nem is mondok.

Váradi Zsigmond, (Y)
siketnéma int. igazgató
felügyelő-biz. előadó.

Egészségi tanácsok a földművelőknek.

Ósváth Albert dr.-t megbizta Darányi Ignác földművelésügyi miniszter, hogy írjon a magyar nép számára olyan kis könyvet, mely a népek beteges állapotában tanácsadója legyen, s melyből az olvasó megtanulja, hogy amikor egészségi épsége veszedelemben forog, mit kell tennie addig is, míg orvost kap, aki azután betegségében megsegíti. E megbizás eredményeképpen a földművelésügyi miniszter kiadványai között egy igazán értékes munka jelent meg „Egészségi Tanácsadó olvasókönyv a magyar földművelőnek számára.” Ez a könyv egyszerűen, de elevenen és érdekesen ismeret meg bennünket a hazánkban füllépő összes betegségekkel és azokkal a tennivalókkal, amiket e betegségek megelőzése iránt tennünk kell, vagy amiket az orvos eljöveteleg magunk is megtehetünk. A modern higiéné szabályait a gyakorlati ember ész-

járásával idomítja a falusi földművelő nép életviszonyaihoz és gondos tanácsai kiterjednek nemcsak a lakás tisztántartására és szellőztetésére, hanem a fogak kímélésére, az evésnél követendő egészségügyi szabályokra, a tüdővészül való óvakodásra, a sebek tisztántartására stb. is. Az egyes betegségek során megismertett bennünket az emberi szervezet legfontosabb részeivel, működésükkel és a megóvásuk érdekében szükséges tennivalókkal. A betegok ápolásának tudnivalóján külön fejezetben tárgyalja, amelynek gyakorlatilag különösen fontos része, néplink ismert szokásai közepette, a gyermekágyas asszonyok gondozása. A szesz italok szerepét az egészségi változásokban meggyőző világossággal mutatja be. A könyv tartalmának tudományos értékét Kétyl Károly egyetemi tanár elismerő bírálata igazolta, egyszerű és mégis érdekes előadási modora pedig a szerző irodalmi készségét és ízlését dicséri. Minden művelt nemzetnek van már egy olyan népszerű egészségi tanácsadója, amelyből a művelődésnek és kulturális haladásnak igen sok értékes gyümölcse fakadt. Nálunk a most ismertetett könyvecske fogja elvinni az egészség megóvásának és helyreállításának fűtudinvalót a falukba, a pusztiakra, a tanyaakra, melyeknek egyszerű népe bizony nagyon keveset tud a modern higiéné szabályairól és melynek körében az e tudnivalók utján elkerülhető, vagy könnyen gyógyítható betegségek és sérülések sok áldozatot szednek. A száznegyvenyole lapra terjedő könyvecske árát a földművelésügyi miniszter közérdeklő céljához képest mindössze hatvan fillérben szabta meg. Lelkészek, tanítók, községi jegyzők egyszerű levélbeli megkeresése a földművelésügyi miniszteriumtól ingyen kapják.

H I R E K.

Előléptetés. A vallás- és közoktatásügyi miniszter Párvy Endre znióváraljai tanítóképzőintézetű igazgatót a VII. fizetési osztály harmadik fokozatába léptette elő. E miniszteri kitüntetés alkalmából őszintén gratulálunk a kitüntetettnek.

Áthelyezés. A m. kir. pénzügyminiszter Dócsay Manó m. kir. pénzügyi biztost, ismerőseinek és jóbarátainak legőszintébb sajnálatára, Stubnyafüredről Nagyszőlőse áthelyezte. **Gyászrovat.** Öv. Szent Iványi Kázmérné szül. Szent Iványi Ilona, Zorkóczy Tivadarné edes anyja, a folyó hó 12-én elhunyt Liptószentiványon. A kútsztelethen és szeretetben álló uri nő temetésére a családhoz tartozókon kívül Liptó vármegye intelligenciája nagyszámban vett részt. A gyászoló család a következő jelentést adta ki az elhuntról: Zorkóczy Tivadarné született Szent Iványi Ilona mint gyermek, Zorkóczy Tivadar mint vő, Zorkóczy Tibor dr., Boleman Jánosné szül. Zorkóczy Atala, ennek férje Boleman János dr., Zorkóczy Hanna mint unokák, továbbá Szmececsányi Arisztidné szül. Szent Iványi Celesztin, Szent Iványi Gyula, Zuszkin Ferencné szül. Szent Iványi Irna mint nővérek és illetve fivér, Szmececsányi Arisztid, Szent Iványi Gyuláné szül. Bernáth Berta, Zuszkin Ferenc mint sógorok, saját valamint az összes rokonság nevében is fájdalomtól megtört szívvel és mély bánattal jelentik Öv. szentiványi Szent

Iványi Kázmérné szül. szentiváni Szent Iványi Ilona a legjobban anyós, nagyanya, nővér és illetve rokonnak folyó hó 12-én délután 5 órakor, a halotti szentégek ájtatos felvétel után bekövetkezett gyászok elhunytát. A holdgolt hull teteme folyó hó 14-én délután 1/4 órakor fog a Liptószentiváni róm. kath. templomban beszentelőt, onnan a szentiváni családírkébe kísértetni és ott a Feltámasztás nyugalomra helyeztetni, Liptószentiván, 1909. február 12-én. Aldás és béke poraira!

Földrendés. Ábrahámfalvi levelezők azt a meglepő hírt közli, hogy ott és Bristztya vidékén folyó hó 19-én a déli órákban rövid néhány pillanatig tartó, erős morajjal kísért földrendézt éreztek.

Vasúti szereződés. A folyó hó 15-én este a 375. sz. tehervonatot, Körmöcbánya és Jánoshegy között, könnyen végzettsé válható baleset érte. A vonat ugyanis menet közben megszakadt s a mozdony a rajta maradt kocsiikkal tovább futott, míg az elszakadt rész a vonattól lemaradt. A vasúti úr, aki a szétzakadást észrevette, a fennálló utasítások ellenére, megállította a vonat első részét s így a hatalmas lejtőn teljes sebességgel lefelé robbogó elszakadt rész, neki szaladt a megállított első résznek. A borzasztó össeltűközés következtében öt kocsi kiskilott s teljesen össeszűdött. Az egyik fékező, ki a kiskilott részen volt, az össeltűközés ereje messze elhajította a baleset színhelyéről s a szerencsétlen ember karját törte, egy másik pedig mellén szenvedett súlyos sérüléseket. A baleset következtében a személyforgalmat átszállással bonyolították le. A folyó hó 16-án azonban a forgalom a pályatest helyreállítására után újból teljes erővel megindult.

Tanulmányosság. A túrócszentmártoni kereskedelmi ifjak 1909. évi február hó 27-én, a „Dom”-szálló nagyteremben zártkörű tanulmányosítást rendeznek. A mulatság kezdete este 8 1/2 órakor. — Belépődíj: Személyijegy 2 kor., családijegy 5 kor. A tiszta jövedelem szegényorsu gyermekek felruházására fordítatik. Fellépítéseket köszönettel fogadnak és a „F. H.”-ban nyugtazzák. A zenéi Csonka Pali jóhírű helybeli cigányzenekara fogja szolgáltatni. Aki még odig meghívót nem kapott s erre igényt tart, felkeretők, hogy ez ügyben a rendezéshez bármely tagjához forduljon.

Sintörés. A folyó hó 14-én Túrócszentmárton és Ruttká közt eddig még ki nem derített okból sintörés volt. Ennek következtében a 355. számú tehervonat egyik kocsija kiskilott. A forgalmat két órái fennakadás után újból helyreállították.

Az amerikai kivándorlás növekedése. Newyorkból írják nekünk, hogy a magyarországi bevándorlók száma megdöbbentően emelkedik. A múlt héten háromezeröttszázhetvenkét ember érkezett Magyarországból, közöttük kilencszázhatvanöt fő magyar, 1136 fő, 473 német, 511 horvát, 187 román. A kivándorlók az az önzölése annál érthetlenebb, mert Amerikában még mindig nem javultak a viszonyok es rengeteg nagy a munkanélküliség száma. A munkanélküliek szövetsége éppen a múlt héten tartotta országos kongresszusát St.-Louisban James E. How, az ugynevezett „milliomos csavargó” elnöke alatt. A gyűlésen határozati javaslatokat fogadtak el, melynek értelmében a törvényhozást felhívják, hogy a törvény útján kötelezze a

kormányt olyan intézkedések megtételére, amelyek segítséggel a munkanélküliség megszüntethető volna. Azt indítványozták, hogy a kormány köteles legyen minden jelentkező embert munkával ellátni a közmunkáknál. Egy másik javaslat szerint a még rendelkezésre álló földeken az állam segítségével farmokt kellene berendezni a munkanélküliek számára. Ezenkívül követelik, hogy a kormány világosítsa fel a bevándorolni szándékozókat az Egyesült-Államokban uralgó viszonyokról, nehogy a munkanélküliek tömege a bevándorlók által szaporítottassék.

A Felvidéki Híradó panaszkönyve. Egy urinó panaszos levelet írt hozzánk a turáni állomáson vele szemben megosott brutális sérelemről. A levél rövid kivonatát közönségnk tájékoztatása végett itt adjuk: „A turáni gőzfűrészfelől egy mindenki által akadály nélkül használt, teljesen kitaposott ösvényen a turáni vasutálomásra igyekeztem, hogy az érkezendő személyvonatot beérjem. Azonban állt értem fel a meredek töltés koronájához, Már Gusztáv állomási főnök nyers, durva hangon reám kiáltott: vissza! Mivel pedig azonnal meg nem álltam, oly erővel *melleslőköt*, hogy kicsibe mult, hogy a töltés lejtőjén le nem buktam. Felháborodva e balkáni bánásmdm miatt, néhány visszautasított szót mondtam, mire a nagyhatalmú főnök megparancsolt az ott ügyelőg *Marcsek Mihály* vasuti alkalmazottnak, hogy engem vezessen vissza. Ez karon ragadott, de később észbe kapva, ismét eleresztett. Eközben a vonat behaladt az állomásra. Alighogy a vonat element, az állomási főnök újból parancsot adott *Marcseknek*, hogy ragadjon meg s távolítson el az állomás területéről. Ebben az egyszerű parasztaban azonban volt annyit tisztesség, hogy a parancsnak nem engedelméskodott. Az állomástfőnök és *Smárik* altisz parancsára és többszöri biztatására azonban egy másik munkás, *Buravics János* mégis végrehajtotta a parancsot s a két ur nagy lelki öröme, befelé cipelt a felvételi épület felé. E hajmeresztő durvaság közben *Smárik* felém köpve, sértő szavakkal illetett. Már Gusztáv ur pedig, midőn az úvegezett előcsarnokhoz értem, felém fordult és arcomba köpött.” Eddig a panaszos levél. Tudtunkkal ugyan ezen tényállás a vezérigazgatóságnak is tudomására hozott. Ha ennek a felháborító esetnek csak fele is igaz — amiben kételkedni nincs jogunk —, úgy ezeket az urakat a vasut köntelékében megltetni nem szabad. Hogy bánhatlan ezek a nagyhatalmak a szegényebb osztállyal, mikor egy urinóval szemben sem ismernek kiéneletet? De várjuk be a vizsgálat eredményét. *Ruttkai Ráth Péter* ur tetőtől talpig ur, oly végtelentül igazságos, aki a megbántott nő becsültetének feltőlentül igazságot fog szolgáltatni.

Meglopta az apját. *Kern Samu* kostyáni lakos értékes órája elittnt a lakásból. Sok ideig keresgéltek az elvesztett értékes órát, de hiába. Végre is a csendőrséghez fordultak, amely aztán kiderítette, hogy az órát a kárvalított fia lopta el s ennek árát pedig egy vig éjszakan ellumpolta.

Juriga szabadlábán. Egy hónappal ezelőtt hírt adtunk arról, hogy *Juriga Nándor* országgyűlési képviselő, kit igaztás miatt két évre ítél el a pozsonyi esküdtszék, büntetése hátrálékos részének elengedéseért kérvényt nyújtott be az igazságügyi miniszterhez, ki

azonban a kérelmet elutasította. A szabadlábára helyezés azonban végre mégis sikerült. A nevezett képviselő folyó év február hó 1-én, midőn büntetésének *hétnyolcad* részét már kitöltötte, újból kérelmezte szabadlábára helyezését s a felügyelő bizottság most egyhangulag ajánlotta őt feltételes szabadságlásra. Az igazságügyi miniszter ennek folytán *Juriga* kérvényének helyt adott s a képviselőt szabadlábára helyezte.

Toljós menyasszonyi berendezéseket legelőszóban ma már csakis *Svehla János* jóhírű túrócszentmártoni kárpitos és butorkartáros képes szállítani, mert ugyanon berendezett s valódi mahagoni hálószoaba- és pallisander ebédülő butorköböl, valamint a legkittnőbb minőségű csereznyefa, tölgyfa, eszfa, stb. matt és politurus modern butorköb, továbbá saját készítésű masszív szoba- és konyhabutorok stb. stb. kibővített raktárát bárki ha megtekinti, meggyőződik arról, hogy ilyesmirt nem szükséges költséges nagyvárosi bevásárlásokkal eszközölni. Szőnyögek és függönyök nagy választékban.

A Petőfi sorsjáték huzása. A Petőfi Társaság által a Petőfi Ház celjaira rendezett tárgysorsjáték huzását októbertől megtartják március hó 6-án. A 25000 koronás főnyeremény, mely *Lév Sándor* ékszerész, főhercegi udvari szállító üzletés díszéri, a *Kossuth Lajos-u.*, 4. szám alatti bank kirkatában pompázik, míg a két második nyeremény a *Rákóczi-u.* 1. sz. nagytözde kirkatát díszíti. A kiállított pompás nyeremények előtt állandó a csoportosulás. A többi 2010 nyeremény 76000 korona értékét képvisel. Olyan összeg, amely szinte példálán 1 koronás sorsjegyek ellenértékélt. Petőfi összes költeményeinek diszkidása, melyet a Társaság minden 40 drb sorsjegy vevőjének megkiltl ajándékul, annyira megnyerte a közönség tetszését, hogy a hálás köszönő levelekkel újabb és újabb 40-es megrendelések történnek. Eddig 3000 diszkötetet küldött szét a Petőfi Társaság. Az 1 koronás sorsjegyek megrendelhetők a sorsjegyjeladóban: Budapest, IX. Boráros-tér 2. és az összes hazai bankokban és *165*deben.

Nyilvános nyugtázás. *Ráscotoczy József* igazgató-tanító 5 korona 50 fillért juttatott hozzánk egy cédólból, hogy ezt az összeget a szanatoriumi alap javára küldjék el. E cédra adakoztak: A kiscepegyéni gazdasági ismerő iskola növendékei 4 koronát, *Ráscotoczy József* igazgató-tanító 1 kor., *Siebel Katalin* 30 fillért, *Marsala Anna* 20 fillért.

A jó szomszédok. *Rohony János* helybeli lakos összeveszett szomszédjával, *Csernyánszky György*gyel. Ez aztán fogta magát, nagy dühében berontott Rohony házába s a falubeliek nagy mulatságára, bevete az épület összes ablakait. A kárvalloú panaszú tet a járásbírósnál.

„Csak egy Virágszál!” Csak egy virágszálát kért halottak napj- alkalmából a *József Kir. Herceg Szanatorium* Egyesület. A magyar társadalom ritka lelkesedéssel karolta föl az egyesület ügyét s büszkén valljuk, hogy vármegyénk sem az utolsó a gyűjesben. A *József Kir. Herceg Szanatorium* Egyesület felkérte lapunkat, hogy a legmelyebb köszönetét töl-mácsoljuk a nemeslelkű adakozóknak s egyben felkérte lapunkat arra is, hogy a nemeslelkű adakozók neveit is közöljük. Az emberbaráti ügy érdekében készséggel teszünk előget az egyesület kérelmének. Megyénköl

az egy virágszára adakoztak, közvetlenül az egyesülemnek küldötték be adományaitok január 1-ig. Ruttká: Scholl Kornél 5 korona. Ezenkívül a járásokban eszközlött gyűjtések-ből a főszolgabírók a következő adományokat küldötték be: *Mosóc—znői járás*: 72 korona 28 fillér. *Szentmárton—blatncai járás*: 233 korona 58 fillér.

Tolvaj olgányok. Több draskóci lakos panaszt tett a csendőrségnél, hogy valami gonosz kéz ejelenként megzedei az apró háziállatokat. A feljelentés folytán a csendőrség letartóztatta *Csiczók János* és *Goralka Zsuzsi* zabori cigányokat, kikre a tolvajlás rá is bizonyult.

Geologiai és hydrologiai vélemény a Szultán-forrásról. Dr. Pályi Mór, a m. kir. földtani intézet főgeológusa a következőket írja: „... A Singléri völgy mentén halad végig a vetődési vonal, amely vonalon a föld mélyéből feltör a szénsavgáz. E szénsavgáz a vetődési vonal mentén feljut a fennebb emelített idősebb képződményektől összegyűjtött vizet és a szénsavval telített viz a vele érintkező kőzetekből kioldja azokat a gyógyító hatású ásványi anyagokat, amiket a vízben a chemiai elemzés kimutatott, a *Szultán-forrásban különösen a tekintélyes mennyiségű lithiumot.* E vetődési vonal mentén a Singléri völgyben két helyen törnek fel a szénsavgázal ily módon telített vizek. Az egyik a Singlér községben levő *Szultán-forrás*, mely a Singlér-patak hordalékán át fakad a felületre, a másik ettől körülbelül 1000 m. re északra, Szinyelipéc község határában a *Salvator* és a környékén levő *források*, amelyek nagy-kiterjedésű lép közepette jutnak a felületre. Látható tehát a hydrologiai és geologiai viszonyok ezen leírásából, hogy egy a Singléri forrásnak, mint a *Salvator-forrásnak* teljesen ugyanaz a képződési módja s minthogy a szénsavval telített víz mindkét forrásnál hasonló képződményekkel érintkezik, a vízben oldott anyagoknak is hasonlóknak kell lenniük. *És tényleg, ha a két forrás chemiai elemzését összehasonlítjuk, feltűnik a megegyezés, sőt az egyes alkatrészek mennyisége is nagyon közel áll egymáshoz.* A *Szultán-forrásnak* annyiban előnyösebb a helyzete, hogy az a Singléri patak hordalékának közepette fakad és lép nincsen körülötte. A tapasztalás ugyanis azt mutatja, hogy majd mindenik szénsavas víz, amelynek közelében lápos területek vannak, esőzés vagy hóolvadás után jódoformszagú. A jódoformnak vagy ahhoz hasonló vegyületeknek képződése még kellelőleg nincsen tanulmányozva, de alighanem a lápos területen szénsav vagy szénsavas víz jelenlétében végbemenő oxidációs folyamatoknak kell tulajdonítanunk... stb.”

A vármegye iparosaihoz. A kereskedelemügyi m. kir. miniszter tudvalegőleg a kereskedelmi alkalmazottak buzgalmának fokozása céljából a kiváló szorgalmat tanúsító és már huzamosabb idő óta egy és ugyanazon cégnél működő kereskedelmi alkalmazottakat megfelelő módon kitüntetésben részesíti. A pozsonyi kereskedelmi és iparkamara a jutalmazásra méltó kereskedelmi alkalmazottak kitüntetésére iránt — idén is szándékozik a miniszternek javaslatot tenni, miért is fölkéri a kamarai kerület érdekelt cégeit, hogy az árukereskedelemben foglalkoztatott alkalmazottaik nevét azok munkásságának méltatására, valamint a szolgálati és fizetési

viszonyokra vonatkozó, esetleg a korábban más cégeknek kifojtett tevékenységét is feltüntető adatokat a kamarával hittel érdemlő módon közölni és az alkalmazottak netáni okmányait is beklüdeni sziveskedjenek. Az adatok beklüdsését a kamara folyó évi április 30-ig várja.

Az igazi tavasz. Még néhány hét és a föld felszabadul a tél bilincsei alól. Vajha a beteg szervezet is megújodhatnék, miként a természet a tavasz által. Balga ember, ki ha beteg, lemond a megújodást a gyógyulás reményéről. Ez elsősorban azokra vonatkozik, akik bármilyen idegbetegségben, vagy ezekből eredő bajokban szenvednek. A reménységnek, a bizalomnak és a gyógyulásnak biztos módját tárja fel a szenvedő emberek előtt az „Értekezés a Villamos Gyógyudorról” című rendkívül érdekes könyv, amelyet ingyen és bérmentve, zárt borítékban küld meg bárkinek az Elektrol Vitalizer Orvosi Rendelő Intézet Budapest, Károly körút 2. félemelet 50 sz., ha lapunkra való hivatkozással azt egy levelezőlapon kéri.

A gyógyászat hihetetlen módon halad a legutolsó évtizedekben. Így például ma a régi, kitűnő háziájszer, a csukamájolaj is új formában kapható, mely nemcsak hátrányaitól, visszatetsző szagától és ízétől mentes, hanem feltétlenül könnyen emészthető állapotban nyújtja, ami hatásának erejét növeli. És ez a *Scott-féle Emulsió*, melyet minden gyógyszer-tárban árusítanak.

Kristalin. Aki ezt a kiváló szépitőszert csak egyszer is használta, az sohasse fog más szerrel kísérletezni, hogy bőrét higiénikusan állítsa. A *Kristalin* egy növényekből összeállított kristálynmassza, mely a bőrt fiatalítja és szépit. Széplők, vimmerlők, májfoltok s minden arctisztálanságok rövid időn belül eltűnnek. Egy üvegdoboz ára 3 korona. Próbadoz 50 fillér. Kapható mindenütt. Postán naponta küldi szét a vezérképviselet: „Kristalin”, Budapest, Baross-utca 91.

A tavasz előfutárja megjelentek. A magkereskedők szejjel küldik árjegyzékeiket. Határoznunk kell, kitől vegyünk, hol kapunk jó árut? Bízalom kérdése ez mindnek fölött, mert a mag külsejéről minőségét megítélni nem lehet, már pedig ha oszut vevsz, gazt aratsz, tartja a közmondás. A *Mauthner Ödön* budapesti udvari magkereskedő cég, mely 35 éves eredményű fennállása óta minden tekintetben megbízhatónak bizonyult, megadja a választ a fönti kérdésre: a cég áruja kitűnő, helyes művelés mellett biztos siker, mely mindenkinek örömet szerez. Árjegyzéke, melyet kivatárna ingyen és bérmentve küld, kézikönyve a gazdának, kertésznek és a természet minden barátjának.

Uj kép!

Megjelent már s üzletembep kapható a csodaszép kép Grubertól: „A merengő vár urnöje”, (Photograwüre) mely bármely szalonban megállja helyét. Ara díszes keretben 5 frt. — Megrendelhető: **STEINER LAJOS** kép-üzletében Turócszentmárton.

Csenevész gyermekek

gyorsan egészségesekké válnak, ha a SCOTT-féle Emulsiót szedik. A javulás már az első adag használatá után észlelhető.

A SCOTT-féle Emulsió

oly édes mint a tejszín és a beteg szívesen veszi be és megemésztí még akkor is, ha a tejet vissza-utasítja. Köztudomású, hogy az orvosok az egész világon legmelegebben ajánlják a

SCOTT-féle Emulsiót

Égy eredeti Üveg ára 2 kor. 50 fillér. Kapható minden gyógytárban.

KÖZGAZDASÁG.

A Turóci Gazdasági Takarékpénztár Részvénytársaság Zúlvóralján 1909. évi február hó 14-én tartotta évi rendes közgyűlést *Keviczky Imre* elnöke mellett. Jelen volt 19 részvényes, kik 440 részvényt képviseltek. Az igazgatóság jelentéséből kiemelték, hogy a váltótárca az utolsó évek folyamán 200.000 koronáról 850.000 koronára, a jelzálogkölesön állomány 70.000 koronáról 250.000 koronára emelkedett s így az intézet kihelyezett tőkét 1.100.000 koronára ruggnak, mely összeg 90%-a kisbirtokos kölcsöneit képezi s így az intézet teljes mértékben teljesíti az alapításkor maga elé tűzött célokat, amennyiben a gazdalközösneget első és könnyen hozzáférhető hitelhez juttatja. Ugyanezen cél szolgálatában az intézet a Kisbirtokos Országos Földhitelintézetével szorosabban összeköttetést létesített és a kis-és középirtokosok részére törlesztéses kölcsönöket közvetített. A közgyűlés az igazgatóság és felügyelő-bizottságnak a felmentvényt egyhangulag megadta és az elért 11.800 koronányi tiszta nyereség felosztására vonatkozó elhatározta, hogy abból oszálék gyanánt részvényenként 8 koronát (8%) fizet, a tartalékalapot 25.000 koronára egészíti, 1600 koronát fordít jutalékokra és jétékony célokra, a még fennmaradó 1650 koronát pedig a folyó év számlájára átvísi.

Ezután a közgyűlés egyhangulag és lelkesedéssel elhatározta, hogy az intézet alapítóját 60.000 koronáról 600 darab új részvény kibocsátása által 120.000 koronára felemeli. Az alapítókezelés azért vált szükségessé, mivel az intézet egyrészt a felszaporodott betéteknek nagyobb biztosítékot óhajt nyújtani, másrészt a megnövekedett forgalom és élénkebb verseny feltételeinek egy könnyebben fog eleget teltetni. Az intézet alapítókeje és tartalékalapja ezen tranzakció folytán 150.000 koronát fog kitenni s így az intézet fokozottabb mértékben fog kitűzött céljainak és a beléje helyezett várakozásoknak megfelelni. — Végül a közgyűlés az intézet ügyvivő igazgatójának és tisztviselőkarának eredményes működésükért jegyzőkönyvi köszönetet és elismerést szavazott. Amint értesültnek, az alapítókezelés már

eddig is teljesen sikeresnek mondható, a mennyiben az új részvények jegyzésében két nagyobb pénzintézet 100—100 darab jegyzésével hozzájárult és a régi részvényesek is a nekik biztosított elővételi jogot teljes mértékben gyakorolja, úgy hogy az új részvények tetemes túljegyzése várható.

A mértékek használata, ellenőrzése és hitelesítése törén életbe lépett új rend. A mértékekről, ezek használatáról és ellenőrzéséről szóló és 1909. évi január 12-ikével életbelépett 1909. évi V. t.-c. végrehajtása tárgyában a kereskedelemügyi m. kir. miniszter több rendeletet adott ki, amelyek a kereskedőket és iparosokat a legközelebbi érintik. A rendeletek nagy anyagára való tekintettel a pozsonyi kereskedelmi és iparkamara a szükséges tudnivalókat kivonat alakjában összeállította, hogy ezáltal módot nyújtsa az érdekelteknek, hogy a magukat a legszükségesebb tudnivalókról tájékozhassák. E kivonatot az érdekeltek példányonként 60 fillér összköltségi ár beiktatása, illetve előzetése ellenében a kamaránál megszerezhetik.

Szerkesztésért felelős: **Dugovich Titus.**
Helyettes szerkesztő: **Boldizsár Boldizsár.**
Kiadótulajdonos: **Moskóczi Ferencné.**

Nyilttér.

(E rovatban közléteért nem felelős a szerkesztő.)

Tudomásul.

Jegyzőkönyv.

Atulítottak, mint Váradi Zsigmond siketnéma intézeti igazgató megbízottai, felíntnek Palkovics Emil polgármesterrel szemben 1909. február 15-én felmerült ügyében ugyanaznap délután 3 óraker megjelentünk Palkovics polgármesternél és felkértük, hogy tárgyalás végett megbízottjait kijelölje. Palkovics az ügyet kizárólag hivatalos elintézésben kívánja részesíteni és semminemű magántárgyalásokba bocsátkozni nem hajlandó.

Megbízatusunkat ekkép befejezetnek tekintjük.

Kelt Kőrmöczbányán, 1909. február 15-én.

*Kucsera Ágost s. k.
dr. Philipp Kálmán s. k.
mint Váradi Zsigmond megbízottai.*

Köszönetnyilvánítás.

Fiam Vladimír elhunyna alkalmából tanusított általános nagy részvétet a magam és családóm részéről leghálásabban köszönöm. Szucsány, 1909. február 15-én.

Hodza János.

Haltenberger Béla

Kassa

ruhafestő, vegytisztító és gőzmosó gyárainak képviselote:

Reisz Lipótnál, Turócszentmárton.

Köhögés, rekedtség és hurut ellen nincs jobb a RETHY-féle

pemetefü-cukorkánál!

Vásárlásnál azonban vigyázzunk s határozottan RETHY-félet kérjünk, mivel sok haszontalan utánzata van.

Egy doboz ára 60 fillér!

Kizárólag csak RETHY-félet fogadjunk el!

Faeladási hirdetmény.

Bulyovszky Simon és Társai a Turócz-Bella községben fekvő „Krusoi” nevezett erdőrészt: 33878 szálfá fenyő és luc, összesen 12943 m³ 115000 korona becsárért a legtöbbet ígérőnek eladják. A versenytárgyalást 1909. évi április 1-én a Patsch-féle szállodában Turócszentmártonban tartják meg. Az erdő 10 kilométernyire fekszik a turócszentmártoni vasuti állomástól. Eladási feltételek dr. Bulyovszky Miklós urnál (turócszentmártoni Arvaszék) megtudhatók, ki egyéb felvilágosítást is nyújt.

Az érdekszóvetkezet.

Szapatóriumi levélpapíros kapható

MOSKOCZI FERENCNÉ

könyv- és papirkereskedésében

☐ TURÓCSZENTMARTON. ☐

Ára 2 korona 40 fillér és 3 korona.

1347/908.

Árverési hirdetményi kivonat.

A znióváraljai kir. járásbíróság mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy Rosenzweig Pinkasz végrehajlatónak Sagát sz. Czvik Zsuzsanna végrehajtást szenvedő elleni 152 kor. 2 fill. tőkeövetelés és jár. iránti végrehajtási ügyében a beszercezbányai kir. törvényszék (a znióváraljai kir. járásbíróság) területén levő Divék községben fekvő

1. a divéki 49. sz. tjkvben felvett I. 3. sorsz. 121 hrsz. B. 8. t. a. Sagát sz. Czvik Zsuzsanna nevére irt 1/2 részben irt ingatlanra 113 kor.;

2. u. o. 99. sz. tjkvben felvett I. 1—2. sorsz. 46-92. hrsz. B. 5. t. a. Sagát sz. Czvik Zsuzsanna nevére egészben irt ingatlanokra 865 korona.;

3. u. o. 105. sz. tjkvben felvett I. 1. sorsz. 93. hrsz. B. 1. a. Sagát sz. Czvik Zsuzsanna nevére egészben irt ingatlanokra 43 koronában ezenell megállapított kikiáltási árban eirendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok megtartandó nyilvános árverésen eladatni fognak, azonban a vételár a kikiáltási ár kétharmadánál kevesebb nem lehet.

Árverezni szándékozők tartoznak az ingatlan becsárának 15%-át készpénzben, vagy az 1881: LX. t.-c. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333. sz. a kelt igazságügyminiszter rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy 1881. LX. t.-c. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltattani.

A kir. járásbíróság mint telekkönyvi hatóság.

Znióváralján, 1908. november 13.

Janovják,
kir. jbró.

Egy Hamburgi kinvandorlási iroda részére kerestetik oly fiatalember, ki magyarul, tótul és németül beszél és levelez. Ajánlatok — eddigi működés és fizetésis igény megjelölésével, valamint bizonyítványmasolatok mellékelésével — **H. P. 1249.** alatt „Annonce-expedition v. Rudolf Mosse, Hamburg” címre kéretnek.

Óh jaj!

Megfojt ez az átkozott köhögés!

Köhögés, rekedtség

s elnyálkásodás ellen gyors s biztos hatásu

Egger mellpasztillái

az étvágyat nem rontják és kitünő ízűek. Doboza 1 és 2 korona. Próbadohoz 50 fillér.

Fő- és szétküldési raktár:

„Nádor” gyógyszerár

Budapest, VI., Váci-körút 17.

Éljen!

Egger mellpasztillája hamar meggyógyított!

Kapható: Tópercer Sándor gyógyszerárában Turócszentmárton és Gazdik János gyógyszerárában Kőrmöczbányán.

„M-i-l-t?” — „Papa megengedte! Hisz' valódí Jacobi-téle Antinicotin-cigarettabüvelyek fadobozban!”

Figyelem! Csakis a „JACOBI” jelzéssel valódi! Minden fadoboz egy érdekes bűvészkarttyát tartalmaz.

Még azokat is, akik éveken át mást használtak, meghódította a valódi

ERŐSŐRSZESZ,

mert mindazt egyesíti magában, amit egy igazán jó és hatásos háziészertől várni lehet. — Örö az egészségnek, fertőtleníti, erősíti és edzi az izmokat, fájdalomcsillapító. Páratlan mint szájvíz, haj- és bőrápolószér. Szükséges minden háztartásban.

Kapható mindenütt 30 fill., 40 fill., 1 és 2 koronás üvegekben.

Postán 10 kis üveget 3 koronáért küld utánvétel vagy a pénz előzetes beküldése után

KOSMOS labororium, GYŐR.

Kapható mindenütt!

Védjegy: „Horgony!”

A Liniment. Capsici comp., a Horgony-Pain-Expeller

pótléka

egy régióknak bizonyult háziészér, mely már sok év óta legjobb fájdalomcsillapító szernek bizonyult kőszájnál, csúznál és meghútséknél, bedörzselésekben használna.

Figyelemstetés. Súlyos hamisítványok miatt bevásárláskor óvatossá legyünk és csak olyan üveget fogadjunk el, mely a „Horgony” védjeggyel és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozba van csomagolva. Ára üvegekben K.—80, K.1.40 és K.2.— és ügyszólván minden gyógyszerüzemben kapható. — Pótlék: Török József gyógyszerésznél, Budapest, De. Richter gyógyszerüzára az „Arany országház”, Prágában, Elisabethstrasse 5 neu.

Mindennapi szétküldés.

Turócvármegyei raktár: Schönhaich Viktor gyógyszerésznél Znióvárálján — és Toperczer Sándor gyógyszerésznél Turócszentmártonban.

FELHÍVÁS.

A Turóci Gazdasági Takarékpénztár Részvénytársaságnak 1909. évi február hó 14-én megtartott rendes közgyűlése elhatározta, hogy 60.000 koronányi alaptőkéjét 120.000 koronára felemeli olyformán, hogy 600 drb, egyenként 100 korona névértékű új részvényt bocsájt ki.

Ezen 600 darab új részvényre az elővételi jog 110 koronás árfolyamban a régi részvényeseknek biztosítottat olyformán, hogy minden régi részvény birtokosa egy-egy régi részvénye alapján egy-egy új részvényre tarthat igényt, azon újonnan kibocsátandó részvények pedig, melyekre az elővételi jog a régi részvényesek részéről nem gyakoroltatott, az igazgatóság részéről szabad kézből fognak eladatni.

Tájékoztatásul közöljük, hogy az eddigi részvénytőke 60.000 korona, mely 600 darab 100 korona névértékű részvényre oszlik meg és az intézet eddigi tartalékalapja 25.000 koronára rug. Az idei osztalék részvényenként 8 koronát (8%) tett ki.

Az újonnan kibocsátandó részvények már az 1909. üzleti év elérendő nyereségében részesednek, a részvényenként befolyandó 10 korona felpénz pedig az alaptőkeemeléssel összekötött költségek levonása után a tartalékalaphoz fog csatoltatni.

Felhívjuk ezekből kifolyólag a Turóci Gazdasági Takarékpénztár régi részvényeseit, hogy a kibocsátandó 600 darab új részvényre vonatkozólag elővételi jogukat legkésőbb 1909. évi március hó 15-ig gyakorolni saját érdekében el ne mulasszák és a régi részvényeket a birtoklás és az elővételi jog gyakorlásának igazolása céljából a

1. Turóci Gazdasági Takarékpénztárnál Znióvárálján,
2. a Turóci Hitelbanknál Turócszentmártonban és
3. az Arvai Hitelintézetnél Trsztenán

legkésőbb március 15-ig eredetben bemutatassák és ugyanezen időpontig az újonnan kibocsátandó részvények ellenértékét, részvényenként 110 koronát a fentirt helyeken hiánytalanul lefizessék.

Azon részvényesek, akik 1909. évi március 15-ig elővételi jogukat az eredeti részvények bemutatása mellett nem gyakorolják és az újonnan kibocsátandó részvények árát ugyanezen időpontig meg nem fizetik, az új részvényekre 1909. március hó 15-én tul igényüket elvesztik és azokat az igazgatóság szabad kézből el fogja adni.

Azon részvényesek, akik elővételi jogukat gyakorolják és az új részvények árát megfizetik, a történt befizetésekről ideiglenes elismervényeket kapnak; az új részvényeket az intézet az ideiglenes elismervények ellenében akkor szolgáltatja ki, amidőn az egész felemelt alaptőke teljesen be lesz fizetve.

Kelt Znióvárálján, 1909. évi február hó 15-én.

A Turóci Gazdasági Takarékpénztár Igazgatósága.

Magyar forrás! Hügyhajtó és hügyssavoldó Magyar forrás!

Szultán-forrás

Nagyon kellemes, tiszta ízű, szénsavban gazdag, lithion-tartalmú ásványvíz.

Gyógyító és üdítő ital!

Dus Lithion-tartalma következtében sikerrel alkalmazható vese-, hügykő- és hólyagbajok esteiben, továbbá a légző- és emésztőszervek hurutos bajainak gyógyítására.

SZULTÁN Lithion-gyógyforrás-vállalat.

Kútkezelőség és központi iroda: **Igazgatóság: BUDAPEST, EPERJES.** **IV. Ferencz József-rakpart 22. sz.**

Kapható külföldön a következő városokban: Brüsszel, Páris, London, Newyork, Ostendében. Telefon Eperjesen: 74. Telefon Budapesten: 111—93.

Vezérképviselő: Moskóczi József, Turócszentmárton.